

Nota no. 34.

VERGELIJKING VAN DE RENTABILITEIT VAN EEN AKKERBOUWBEDRIJF VAN 48 HA EN VAN 24 HA IN DE NOORD-OOSTPOLDER.

1. INLEIDING.

In Februari 1947 bracht het L.E.I. uit Rapport no. 60 "Onderzoek naar de kapitaalbehoefte van de toekomstige pachters in de Noord-Oostpolder". In dit rapport werd de kapitaalbehoefte berekend van een akkerbouwbedrijf van 48 ha en 24 ha in de Noord-Oostpolder. Uit de resultaten van het onderzoek bleek, in hoeverre de kapitaalbehoefte per ha van het bedrijf van 24 ha groter was dan van het bedrijf van 48 ha.

Uitgaande van de becijferingen in genoemd rapport x) wordt in deze Nota berekend, in welke mate uit de relatief grotere kapitaalbehoefte van het kleinere akkerbouwbedrijf een geringere rentabiliteit voortspruit.

Aangezien de pacht nog niet definitief vastgesteld is, hebben wij gemeend onder het rendement van een bedrijf het best te kunnen verstaan: grondrente (pacht) + ondernemersloon.

2. METHODE.

Bij de berekening van de opbrengsten hebben de gemiddelde opbrengsten van de Wieringermeer over de jaren 1936 - 1941 als uitgangspunt gediend. De opbrengsten zijn gewaardeerd tegen de voor oogst 1947 vastgestelde prijzen. Aangezien de bedrijven in de Noord-Oostpolder nog niet over de normaal benodigde hoeveelheden kunstmeststoffen kunnen beschikken en om bij de berekening van de inkomsten in ieder geval aan de voorzichtige kant te blijven, is op de totale inkomsten nog een aftrek van 3% toegepast. De bruto-inkomsten zijn verminderd met de kosten behalve de pacht. Deze kosten zijn afgeleid uit de gegevens, die Rapport no. 60 op dit punt verstrekt.

3. RESULTATEN.

Deze zijn als volgt:

	Bruto- inkomsten (gld. p. ha)	Kosten excl. pacht		Rendement (=grondrente + ondernemersloon)	
		absoluut bedrag (gld. p. ha)	index- cijfer	absoluut bedrag (gld. p. ha)	index- cijfer
Akkerbouwbedrijf van 48 ha	971.-	671.-	100	300.-	100
Akkerbouwbedrijf van 24 ha	963.-	773.-	115	190.-	63

L4
34A

x) Na het definitief gereedkomen van Rapport no. 60 is gebleken, dat de pioniersbedrijven in de Noord-Oostpolder in sterkere mate zullen moeten samenwerken dan in het rapport verondersteld werd. Met de hieruit resulterende geringere kapitaalbehoefte is in deze Nota rekening gehouden.

4. CONCLUSIE.

De rentabiliteit van het grote bedrijf is per ha aanzienlijk groter dan die van het kleine bedrijf, als resultaat van de geringere kosten.

Houdt men een oog, dat volgens voorlopige berichten de pachten zich in de eerste jaren tussen f.125.- en f.150.- per ha zullen bewegen en mettertijd f.150.- tot f.200.- per ha zullen bedragen, dan kan men uit de voorlaatste kolom opmaken, welk inkomen aan de boer in de Noord-Oostpolder uit hoofde van zijn ondernemersarbeid zal toevallen.

Uit Rapport no. 60 bleek, dat het grote bedrijf bij het kleine bedrijf vergeleken sterk in het voordeel was, wat betreft zijn kapitaalbehoefte. Als gevolg hiervan zijn de netto-inkomsten per ha bij het grote bedrijf hoger. De praktijk zal dan ook te zien geven, dat de grote bedrijven op betrekkelijk korte termijn de financieringsmoeilijkheden te boven zullen zijn. Het kleinere bedrijf daarentegen zal bij gelijke pacht geruime tijd onder de lasten van de financiering gebukt gaan. Dit geldt uiteraard het sterkst voor het allerkleinste bedrijf, dat van + 12 ha.

Hier kan tegen aangevoerd worden, dat het kleine bedrijf aan deze zwaardere lasten het hoofd zal trachten te bieden door via intensievere teelten (zaden, pootgoed) zijn rentabiliteit te verhogen. In hoeverre de verbouw van intensievere gewassen met jaren op het kleine bedrijf mogelijk zal zijn, zal de toekomst moeten leren.

Wij wijzen erop dat de Noord-Oostpolder een zeer speciale plaats in de Nederlandse landbouw inneemt en dat men uit het bovenstaande resultaat dan ook geen algemeen geldende conclusies mag trekken. Daar de berekeningen, waaruit het resultaat voortvloeit, een min of meer hypothetisch karakter dragen, heeft het resultaat niet de pretentie van volledig exact te zijn. Wel kan men zich uit de cijfers een duidelijk beeld vormen over de orde van grootte, waarin de rentabiliteit van de akkerbouwbedrijven van verschillende grootte in de Noord-Oostpolder zich bevindt.

Den Haag, Juli 1947.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT.

BEREKENINGEN:AKKERBOUWBEDRIJF VAN 48 HAA. POSTEN.

a. Berekende uitgaven bijlage III rapport no. 60 (zijnde de kosten exclusief rente, afschrijving, loon handenarbeid van de boer, suikerbietenzaad en pacht)		f. 26.876.-
b. Rente		" 1.500.-
c. Afschrijving op de inventaris		" 2.004.-
d. Loon handenarbeid van de boer + sociale lasten		" 1.680.-
e. Suikerbietenzaad, 6 ha à 20 kg à f. 1.20 per kg		" 144.-
f. Pacht		-.-
Totale kosten (excl. pacht)		f. 32.204.-
Idem per ha f. 32.204 : 48		f. 671.-

B. INKOMSTEN.

g. Wintertarwe	16 ha à	4.000 kg à f. 20.-	=	f. 12.800.-
h. Wintergerst	4 ha à	3.500 kg à f. 19.-	=	" 2.660.-
i. Haver	4 ha à	4.100 kg à f. 17.50	=	" 2.870.-
j. Erwtten	4 ha à	3.850 kg à f. 26.-	=	" 4.004.-
k. Strovlas	5 ha à	5.700 kg à f. 17.-	f. 4845.-	
Af: Oogst- en repeelkosten	5 ha à	f. 500.-	" 2500.-	" 2.345.-
l. Suikerbieten	6 ha à	42.500 kg à f. 34.-		" 8.670.-
m. Aardappelen:				
peetaardappelen	2 ha à	21.500 kg à f. 11.10	=	" 4.773.-
cons. aardappelen	2 ha à	30.000 kg à f. 6.50	=	" 3.900.-
n. Melk	1 koe à	3.300 kg à f. 0.15	=	" 495.-

BIJPRODUCTEN:

o. Graanstro				
tarwe	16 ha à	5.450 kg	=	87.200 kg
gerst	4 ha à	3.800 kg	=	15.200 kg
haver	4 ha à	4.450 kg	=	17.800 kg
				<u>120.200 kg</u>
			à f. 19.-	" 2.284.-
p. Erwttenstro	4 ha à	2.550 kg à f. 45.-		" 459.-
q. Lijnzaad	5 ha à	810 kg à f. 50.-		" 2.025.-
r. Suikerbietenkoppen	6 ha à	f. 125.-		" 750.-
				f. 48.035.-
Af: Deriving 3%				" 1.441.-
Inkomsten totaal				f. 46.594.-
Inkomsten per ha f. 46.594 : 48				f. 971.-

AKKERBOUWBEDRIJF VAN 24 HA.A. KOSTEN.

a. Berekende uitgaven bijlage IV Rapport. no. 60 (zijnde de kosten exclusief rente, afschrijving, loon handenarbeid van de boer, suikerbietenzaad en pacht)	f.	13.708.-
b. Rente	"	816.-
c. Afschrijving op de inventaris	"	1.152.-
d. Loon handenarbeid van de boer + sociale lasten	"	2.800.-
e. Suikerbietenzaad, 3 ha à 20 kg à f. 1.20	"	72.-
f. Pacht		-.-
Totale kosten (excl. pacht)		f. 18.548.-
Idem per ha f. 18.548 : 24		f. 773.-

B. INKOMSTEN.

g. Wintertarwe	8 ha à 4.000 kg à f. 20.-	f.	6.400.-
h. Wintergerst	2 ha à 3.500 kg à f. 19.-	"	1.330.-
i. Haverc	2 ha à 4.100 kg à f. 17.50	"	1.435.-
j. Erwtcn	2 ha à 3.850 kg à f. 26.-	"	2.002.-
k. Strovlas	2 ha à 5.700 kg à f. 17.- = f. 1938.-		
Af: Oogst- en repeelkosten	2 ha à f. 500.-	"	1000.-
l. Suikerbieten	3 ha à 42.500 kg à f. 34.-	"	4.335.-
m. Aardappelen			
pootaardappelen	1 ha à 21.500 kg à f. 11.10	"	2.387.-
cons. aardappelen	1 ha à 30.000 kg à f. 6.50	"	1.950.-
n. Melk	1 koe à 3.300 kg à f. 0.15	"	495.-

BIJPRODUCTEN:

o. Graanstro			
tarwe	8 ha à 5.450 kg =	43.600 kg	
gerst	2 ha à 3.800 kg =	7.600 kg	
haverc	2 ha à 4.450 kg =	8.900 kg	
		60.100 kg à f. 19.-	" 1.142.-
p. Erwtcnstro	2 ha à 2.550 kg à f. 45.-	"	230.-
q. Lijnzaad	2 ha à 810 kg à f. 50.-	"	810.-
r. Suikerbietenkoppen	3 ha à f. 125.-	"	375.-
		f.	23.829.-
Af: Derwing 3%		"	715.-
Inkomsten totaal		f.	23.114.-
Inkomsten per ha f. 23.114.- : 24		f.	963.-

TOELICHTING OP DE BEREKENINGEN.KOSTEN.

ad a. Deze kosten zijn zonder meer overgenomen uit Rapport no. 60 (resp. bijlage III en IV).

ad b. Zoals bekend verondersteld mag worden zullen de pioniers in de Noord-Oostpolder over ten minste f.1000.- per ha aan kapitaal moeten beschikken. Dit bedrag zullen zij als volgt moeten fourneren:

- 1c ten minste f.250.- per ha uit eigen middelen;
- 2c ten minste f.250.- per ha, zo nodig beschikbaar gesteld door de boerenleenbank onder borgstelling van naaste familie en vrienden;
- 3c f.500.- per ha, zo nodig beschikbaar gesteld door de boerenleenbank onder borgstelling van de Centrale Boerenleenbanken en de Staat (laatstgenoemde tot ten hoogste f.250.- per ha).

De rentevoet voor deze verschillende vormen van kapitaalverschaffing is niet dezelfde en op het ogenblik nog niet officieel bekend. Volgens mededeling van één der Centrale Boerenleenbanken zal de rentevoet voor het kapitaal ad 2e vermoedelijk 3 $\frac{1}{2}$ % bedragen en voor het kapitaal ad 3c 4% of 4 $\frac{1}{2}$ %. De rente voor het eigen kapitaal (ad 1c) mag uiteraard niet zo hoog gesteld worden. Met deze gegevens voor ogen berekenden wij de rentekosten van het totale benodigde kapitaal tegen een gemiddelde rentevoet van 3 $\frac{3}{4}$ %.

Het kapitaal benodigd voor de aanschaf van de levende en de dode inventaris werd in Rapport no. 60 voor het akkerbouwbedrijf van 48 ha en 24 ha berekend op resp. f. 30.064.- en f. 17.277.-. Na het verschijnen van het rapport is echter gebleken, dat de bedrijven in sterkere mate zullen moeten samenwerken dan in het rapport verondersteld werd. Dit blijkt o.m. uit de gestelde kapitaalrequis van f.1.000.- per ha. Uit dien hoofde hebben wij dan ook het kapitaal benodigd voor de aanschaf van de inventaris voor de bedrijven van 48 en 24 ha gesteld op resp. 80% van f.30.064.- en van f.17.277.-.

Wat betreft de behoefte aan vlottend bedrijfskapitaal gaan we er van uit, dat de creditbehoefte van het eerste kwartaal gemiddeld 12 maanden zal duren, die van het tweede kwartaal gemiddeld 9 maanden, van het derde kwartaal gemiddeld 6 maanden en van het laatste kwartaal gemiddeld 3 maanden. We krijgen dan:

Akkerbouwbedrijf van 48 ha:

3 $\frac{3}{4}$ % van 80% van f.30.064.-	f. 902.-
12 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.5.650.-	" 212.-
9 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.6.752.-	" 190.-
6 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.6.470.-	" 121.-
3 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.8.004.-	" 75.-
Rentekosten totaal	f.1.500.-

Akkerbouwbedrijf van 24 ha:

3 $\frac{3}{4}$ % van 80% van f.17.277.-	f. 518.-
12 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.2.773.-	" 104.-
9 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.3.311.-	" 93.-
6 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.3.122.-	" 59.-
3 maanden à 3 $\frac{3}{4}$ % van f.4.502.-	" 42.-
Rentekosten totaal	f. 816.-

ad c. In Rapport no. 60 is aangenomen dat de levende en dode inventaris doorcengenomen 10 jaar mee zal gaan en dat hij dan nog een restwaarde zal hebben van $\frac{1}{6}$ van de aanschaffingswaarde.

De afschrijving bedraagt dus:

voor het akkerbouwbedrijf van 48 ha		
10% van $\frac{5}{6}$ van 80% van f.30.064.-	=	<u>f. 2.004.-</u>
voor het akkerbouwbedrijf van 24 ha		
10% van $\frac{5}{6}$ van 80% van f.17.277.-	=	<u>f. 1.152.-</u>

ad d. Loon handarbeid van de boer:
bedrijf van 48 ha

1500 man-uren à f. 0.80		f. 1.200.-
socialc lasten 40%		" 480.-
		<u>f. 1.680.-</u>

bedrijf van 24 ha

2500 man-uren à f. 0.80		f. 2.000.-
socialc lasten 40%		" 800.-
		<u>f. 2.800.-</u>

INKOMSTEN:

De opbrengsten zijn de gemiddelde opbrengsten van de Wieringermeer over de jaren 1936 - '41. Voor de producten, die niet verhandeld worden, maar weer in het eigen bedrijf aanwending vinden of voor het gezinsonderhoud besteed worden, is geen aftrek toegepast; immers deze producten behoren evenzeer tot het totaal inkomen.

Bij de berekening is uitgegaan van de bouwplannen zoals aangegeven in Rapport no. 60.

De prijzen zijn de voor 1947 vastgestelde richtprijzen. Zo deze ontbreken zijn de prijzen overgenomen uit de documentatie van het L.E.I.

ad k. Voor de prijs van gerepeld strovlas hebben we ons bij gebrek aan een recc gegeven gebaseerd op de richtprijs voor 1946 f.17.- per 100 kg. Daar de boer het strovlas waarschijnlijk te velde zullen verkopen, moet deze prijs verminderd worden met de pluk- en repelkosten, die per ha bedragen:

plukloon per ha		f. 182.-
socialc lasten 40%		" 73.-
repelkosten per ha		" 184.-
socialc lasten 40% van 190 uur		
à f. 0.80		" 61.-
		<u>f. 500.-</u> per ha

ad m. Aangenomen is, dat evenals in de Wieringermeer de helft van het aardappelareaal voor pootaardappelen en de helft voor consumptie-aardappelen gebruikt zal worden.

Daar de pootaardappelprijs voor oogst 1947 nog niet officieel vastgesteld is, hebben wij deze in analogie met de lager vastgestelde prijs voor consumptie-aardappelen f. 0.50 per 100 kg lager genomen dan voor oogst 1946. De prijs betreft die van Eigenheimer klei-aardappelen, klasse B, maat 35/45 mm.